

О. В. Медведчук,
аспірант кафедри публічного адміністрування,
Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМОРЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

O. Medvedchuk,
Post-graduate student of the Department of Public Administration,
Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv

NORMATIVE AND LEGAL ASPECTS OF SELF-REGULATION IN UKRAINE

У статті проведено комплексний аналіз сучасних нормативно-правових аспектів саморегулювання господарської та професійної діяльності. Обґрунтовано, що в Україні розвивається переважно одна з міжнародно-визнаних моделей саморегулювання, відповідно до якої суб'єктами певного виду господарської діяльності або професії утворюються саморегулювні організації, які, у разі відповідності законодавчо встановленим вимогам, отримують від держави повноваження з виконання традиційно належних лише їх регуляторних функцій. Обумовлено впровадження системної та цілісної правової основи, а саме Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні. Визначено, що перспективним напрямком розвитку будівельної галузі, спрямованим на забезпечення якості і надійності будівельної продукції, є роздержавлення регулювання будівельної діяльності. Зазначено, що на сьогодні українське законодавство вже містить передумови запровадження таких механізмів.

The article comprehensively analyzes the current regulatory and legal aspects of self-regulation of economic and professional activities. It is substantiated that Ukraine has one of the most internationally recognized models of self-regulation under way, according to which entities a certain type of economic activity or occupation form self-regulating organizations, which, in case of compliance with legally established requirements, obtain powers from the state to perform their own appropriate regulatory functions only.

The introduction of a systemic and coherent legal framework, namely the Concept of Reform of the Institute of Self-Regulation in Ukraine, is stipulated. The article determines denationalization of the regulation of construction activities as promising direction of the construction industry development, aimed at ensuring the quality and reliability of construction products. The author notes that the current Ukrainian legislation already contains preconditions to introduce such arrangements.

Ключові слова: саморегулювання, саморегулювні організації, нормативно-правові акти, державне управління, міжнародний досвід.

Key words: self-regulation, self-regulatory organizations, regulatory acts, public administration, international experience.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сучасному етапі розвитку українська держава почала усвідомлювати необхідність зменшення централізації державного управління в багатьох сферах економічного життя суспільства та позитивно сприймати прагнення професійних співтовариств до самоорганізації. Слід зазначити, що як спосіб соціального регулювання суспільних відносин, саморегулювання надає можливості для ефективного розвитку економіки та сприяє вдосконаленню публічного управління за рахунок поліпшення нормативного регулювання та правозастосування.

Водночас на сьогодні побудова Україною правової демократичної держави обумовлює необхідність узгодження українського законодавства з міжнародним, у зв'язку з чим особливої актуальності набуває запозичення зарубіжного досвіду [1], відповідно до якого за-

проваджується ефективно саморегулювання, що передбачає: наявність розробленого учасниками ринку професійного кодексу (стандартів та правил ведення бізнесу); наявність механізмів забезпечення дотримання (enforcement) таких кодексів, санкції за їх порушення; ефективну систему вирішення спорів [2, с. 29].

Отже, на цей час назріла необхідність у проведенні наукового дослідження із застосуванням комплексного підходу у вирішенні питання щодо законодавчого врегулювання діяльності саморегулювних організацій та пошуку ефективної моделі саморегулювання з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сучасних умовах одним із головних напрямів пріоритетного розвитку інституту саморегулювання є науково-теоретичне обґрунтування нормативно-правових аспектів, яке забезпечить створення системного та цілісного підґрунтя для ефективного функціонування саморегулі-

вних організацій. Саме тому в наукових колах досить активно почало обговорюватись питання щодо вдосконалення сучасної вітчизняної системи саморегулювання.

Науковець І. Вахович характеризує особливості здійснення саморегулювання в будівництві в Україні враховуючи позитивний досвід заїжних країн та формулює рекомендації щодо напрямів вдосконалення діяльності саморегулювання у будівництві [3].

І. Гармаш свої наукові здобутки присвячує вивченню питань системного аналізу розвитку галузі саморегулювання на території України та виокремленню основних етапів, за якими відбувався даний розвиток [4].

О. Гончаренко визначає різні види саморегулювання господарської діяльності та рівні саморегулювання: первинний (індивідуальний, договірне саморегулювання) та вторинний (колективний, корпоративне саморегулювання) [5].

О. Непомнящий проводить аналіз сучасного стану формування системи громадського саморегулювання містобудівного середовища в Україні, визначає її складові, переваги, ризики, перспективні напрямки децентралізації державного регулювання будівельної діяльності [6].

Вагомий внесок у розвиток означеної тематики внесли дослідники Офісу ефективного регулювання (BRDO), який засновано в листопаді 2015 року задля сприяння створенню ефективного регулювання та поліпшення економічних свобод в Україні. Саме з цією метою BRDO було підготовлено видання "Зелена книга "Саморегулювання в Україні", в якому досить чітко обгрунтовано сучасні проблеми розвитку та визначено напрямки для запровадження механізму оптимізації відносин у сфері саморегулювання, який сприятиме підвищенню взаємної довіри та партнерства держави й бізнесу [7].

Однак попри внесок згаданих дослідників, така проблематика потребує подальшого комплексного дослідження в частині нормативно-правових аспектів діяльності саморегулювальних організацій. Така ситуація зумовлена наявністю виявлених прогалин в наукових дослідженнях.

ЦІЛІ СТАТТІ

Метою дослідження є проведення детального аналізу сучасних нормативно-правових аспектів питань саморегулювання господарської та професійної діяльності, пошуку моделі ефективного саморегулювання в галузі архітектурної діяльності з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду, а також розв'язання нагрітих проблем та визначення нових підходів до функціонування інституту саморегулювання в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогодні держава є інструментом формування сприятливих умов для розвитку ринкової економіки, активізації інноваційних процесів та підвищення інвестиційної привабливості ринків за рахунок ефективного державного регулювання, а також шляхом розвитку професійних співтовариств, які ґрунтуються на принципах самоорганізації та гарантують самостійне створення необхідних умов, що відповідають професійним, господарським та громадським інтересам. Для покращення умов існування та моніторингу діяльності економіки українська держава при виборі методів регулювання застосо-

вує системний підхід, в якому з'являється такий інструмент як саморегулювання, де держава має право надати певній галузі ширші права на самоорганізацію, якщо в ній присутня належна концентрація професіоналів.

В Україні саморегулювання являє собою спосіб регулювання при мінімальному державному втручанні, коли учасники групи з організованою правовою стратегією визначають правила реалізації певної діяльності, контролюють дотримання цих правил та використовують певні методи впливу на порушників. В умовах такого підходу не виключається державний вплив. В цьому випадку здійснюваний державою контроль визначається як механізм нагляду за саморегулювальними організаціями та, у разі їхньої нездатності до здійснення регулювання, своєчасного втручання у процеси.

На сучасному етапі розвитку чинне законодавство України надає можливість формування саморегулювальних організацій у наступних видах професійної й господарської діяльності [7, с. 8—9]:

- оціночна діяльність;
- оцінка земель;
- землеустрій;
- архітектурна діяльність;
- діяльність на оптових ринках сільськогосподарської продукції;
- сільськогосподарська дорадча діяльність;
- професійна діяльність на ринку цінних паперів;
- діяльність арбітражних керуючих;
- адміністрування недержавних пенсійних фондів;
- діяльність кредитних спілок;
- страхова діяльність;
- організація формування та обігу кредитних історій;
- туризм;
- діяльність на ринку електричної енергії;
- діяльність організацій /об'єднань роботодавців.

Офіційно в Україні визнано 24 саморегулювальні організації, які реалізують свою діяльність у 6 галузях, де: 8 саморегулювальних організацій працюють у сфері з оціночної діяльності, в тому числі з оцінки земель, 2 — із землеустрою, 5 — з діяльності арбітражних керуючих, 4 — у сфері архітектурної діяльності, 5 — із професійної діяльності на ринку цінних паперів [9].

Слушно, що до головних умов державного регулювання в першу чергу відносять прийняття нормативно-правових актів, обов'язкових для виконання, функцію контролю за виконанням яких здійснює уповноважений орган державної влади.

На сьогодні активність українських саморегулювальних організацій обумовлена 40 нормативно-правовими актами, що включають в себе: 18 законів, 6 постанов та 1 розпорядження Уряду, 7 наказів центральних органів виконавчої влади, 4 розпорядження та 4 рішення національних комісій. Зокрема актами, які передбачають правовідносини на засадах саморегулювання, є Закони України "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", "Про оцінку земель", "Про землеустрій", "Про архітектурну діяльність", "Про оптові ринки сільськогосподарської продукції", "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність", "Про цінні папери та фондовий ринок", "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні", "Про відновлення платоспро-

можності боржника або визнання його банкрутом", "Про організацію формування та обігу кредитних історій", "Про страхування", "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", "Про інститути спільного інвестування", "Про недержавне пенсійне забезпечення", "Про кредитні спілки", "Про туризм", "Про енергетичну ефективність будівель", "Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності".

Автором та колегами офісу ефективного регулювання, а саме: О. Гончарук, Д. Малюською, О. Шуляк, А. Заблоцьким, П. Яремчук, В. Пінчук, Х. Файчак, І. Лавриченко на основі аналізу законодавства України станом на 31 вересня 2017 року було проведено дослідження нормативної бази, де були обумовлені організаційні та правові аспекти діяльності саморегульованих організацій [7]. Під час аналізу також було визначено, що із перелічених сфер діяльності саморегульованих організацій, у чотирьох відсутні будь-які підзаконні нормативні акти, які б визначали порядок їх створення та діяльності [7, с. 9]:

- діяльність з організації формування та обігу кредитних історій;
- діяльність у сфері туризму;
- діяльність організацій/об'єднань роботодавців;
- діяльність з сертифікації енергетичної ефективності або обстеження інженерних систем.

Однак в галузі енергетичної ефективності саморегулювання було передбачено з прийняттям Закону України "Про енергетичну ефективність будівель", який прийнятий 22 липня 2017 року, але вводиться в дію з 23 липня 2018 року, тобто фактично Уряд має рік на прийняття необхідних для виконання положень закону нормативно-правових актів [7, с. 9].

У цілому вдосконалення побудованої системи інституту саморегулювання в сучасних умовах відбувається досить повільно та не розглядається як важлива складова державного регулювання. Правові норми, що стосуються цієї діяльності, визнані як суперечливі. Передумовою даного фактору є те, що законодавством не визначено основного вектору в діяльності інститутів саморегулювання, не сформульовано цілей та шляхів здійснення саморегулювання, відсутній системний та комплексний механізм удосконалення та функціонування саморегульованих організацій.

Однак 10 травня 2018 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 308-р було схвалено Концепцію реформування інституту саморегулювання в Україні [9], розроблену на основі попередніх досліджень у цій сфері [7], в якій, насамперед, за результатами аналізу нормативної основи саморегулювання та особливостей діяльності існуючих саморегульованих організацій визначено наявність таких проблем:

- відсутність належного врегулювання на законодавчому рівні питань саморегулювання господарської та професійної діяльності;
- відмінність підходів до процедур здійснення саморегулювання у різних сферах, зокрема відсутність системного підходу до інституту саморегулювання на законодавчому рівні;
- неврегулювання на законодавчому рівні питань щодо утворення та діяльності саморегульованих організацій;

— утворення саморегульованих організацій у тих сферах діяльності, в яких законодавством допускається їх утворення, лише у третині випадків, при цьому серед існуючих на сьогодні саморегульованих організацій тільки частина виконує свої функції;

— здійснення саморегульованими організаціями повноважень з урахуванням виду діяльності, обсяг та зміст яких призводить до викривлення самої сутності саморегулювання;

— наявність в Україні організацій, які мають ключові ознаки саморегульованої організації, але законодавством не передбачено можливості їх функціонування у такому статусі;

— відсутність належної законодавчої основи для здійснення контролю за виконанням саморегульованими організаціями делегованих їм державними органами функцій з регулювання господарської діяльності.

Концепцією заплановано протягом 2018—2019 років впровадження певних змін у системі публічного управління шляхом впровадження досвіду європейських країн в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і державами-членами ЄС, з іншої сторони.

Слушно, що в розвинених країнах органи, де усвідомлюється необхідність зменшення централізації державного управління у певних галузях професійної чи господарської діяльності, а у членів фахових спільнот існує прагнення до самоорганізації і самоврядування, держави йдуть на створення юридичних осіб публічного права, наділяючи останніх правом здійснювати частину державних функцій (владних повноважень), які до утворення таких організацій належали до компетенції державних органів (переважно міністерств). Юридичні особи публічного права з переважно обов'язковим членством, що створюються в силу прямої вказівки про їх утворення у законі з наділенням їх законом владними повноваженнями у певній сфері професійної чи господарської діяльності є організаціями професійного самоврядування (ОПС).

Держава виступає єдиним засновником організацій професійного самоврядування та законодавчо закріплює підстави, на яких утворюється та функціонує така організація, процедури прийняття управлінських рішень органами організації професійного самоврядування, які не в змозі змінюватися членами організації. Це рішення є гарантом мінімізації авторитарної та корупційної складової при прийнятті рішень під час управління у будь-якій галузі. Завдяки цьому така форма регулювання є досить прозорою.

Слід відзначити, що Україна почала запроваджувати засади саморегулювання в окремих галузях та сферах через іншу, ніж юридична особа публічного права, модель — саморегульовані організації (СРО), які діють як добровільні об'єднання, створені на засадах належності до однієї професії чи виду діяльності. Надання об'єднанню статусу саморегульованої організації відбувається на підставі рішення спеціально уповноваженого органу державної влади у відповідній сфері у разі його відповідності установленим вимогам. Об'єднання, які утворюються у добровільному порядку, у разі відповідності законодавчо встановленим вимогам отримують від держави повноваження з виконання традиційно належних

лише їх регуляторних функцій (перш за все, допуску до виконання робіт та відсторонення від їх здійснення).

Подібне регулювання передбачено і в Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні. Планується подальше передання окремих функцій з регулювання господарської та професійної діяльності, які сьогодні реалізуються органами державної влади, саморегулювним організаціям. Цей перебіг подій, як планується, буде закріплений законодавчо: загальні засади саморегулювання господарської та професійної діяльності, правові та організаційні засади утворення та діяльності СРО планується визначити окремим законом, а спеціальними законами у різних сферах господарської та/або професійної діяльності має бути визначено особливості регулювання суспільних відносин щодо утворення та діяльності саморегулювних організацій у цих сферах.

Концепцією передбачено, що саморегулювання господарської та професійної діяльності в організаціях із добровільним членством [9]:

— здійснюється одночасно з державним регулюванням у відповідних сферах шляхом затвердження і виконання правил (стандартів) такої діяльності, якими встановлюються додаткові до визначених законодавством вимоги щодо здійснення відповідної господарської або професійної діяльності, а також із забезпеченням контролю за їх виконанням;

— може забезпечуватися додатковою матеріальною відповідальністю членів саморегулювної організації перед споживачами товарів (робіт, послуг).

Обов'язковість членства всіх суб'єктів господарської та/або професійної діяльності в саморегулювній організації може встановлюватися законами у разі покладення на таку організацію законом функцій з регулювання господарської або професійної діяльності.

Означене підтверджує, що в Україні система саморегулювання тяжіє до поміркованої моделі, яка поєднує риси як організацій професійного самоврядування, так і саморегулювних організацій. Однак при розробленні передбаченого Концепцією окремого закону вважаємо правильним передбачити можливість запровадження у галузях, де це доцільно, або ж при імплементації європейського законодавства (де це передбачено) також іншої моделі саморегулювання, відомої як делеговане: утворення організацій професійного самоврядування (ОПС) як юридичних осіб публічного права, що створюються в силу прямої вказівки про їх утворення у законі з наділенням їх законом владними повноваженнями у певній сфері професійної чи господарської діяльності.

Варто зазначити, що реалізація Концепції вимагатиме удосконалення спеціального законодавства у всіх сферах, у яких саморегулювання в тій чи іншій мірі вже запроваджено в Україні, у тому числі в будівництві, де така діяльність вже перейшла у практичну площину. Це в черговий раз актуалізує необхідність вивчення та наукового переосмислення кращих міжнародних практик з означених питань.

Зарубіжний досвід свідчить, що у деяких країнах, зокрема у Франції, Великобританії, Німеччині не існує обов'язкової атестації будівельних фірм. У цих країнах сформована державна політика надання економічних переваг для організацій, які сертифіковані в певній, виз-

наній державою системі. В межах інформаційної компанії роз'яснюються переваги членства в асоціаціях чи сертифікації за певною системою. Так, наприклад, у Великобританії з 1997 року діє схема самосертифікації підприємств, яка була запроваджена урядом. Суть її полягає в тому, що виконання певних видів будівельних робіт організацією, яка визнана компетентною, не підлягають перевірці інспекціями будівельного контролю. Замість цього представник фірми видає споживачам відповідний сертифікат про те, що роботи виконані відповідно до будівельних правил. "Будівельними правилами — 2000" визначений перелік асоціацій, члени яких автоматично вважаються компетентними. Споживачі отримують вигоду від зниження ціни робіт, оскільки плата за контроль за станом будівництва при самосертифікації не стягується. Будівельні організації, які приєдналися до цієї схеми, уникають часових і фінансових витрат на подання до місцевого органу влади повідомлення про будівництво. Місцевим органам влади така схема дозволяє сконцентрувати свої ресурси на більш значущих та ризикованих об'єктах.

Вивчення досвіду економічно розвинених країн вказує на спільність цілей державного регулювання у будівництві та, водночас, на різноманіття форм, які може приймати національна система такого регулювання, шляхів, методів і засобів досягнення цілей, які є в арсеналі окремо взятої держави, та їх особливостей при передачі регуляторних функцій недержавним саморегулювним організаціям [8, с. 11].

Варто зазначити, що на сьогодні в українській державі існують і виконують делеговані державою повноваження саморегулювні організації у сфері архітектурної діяльності:

— Всеукраїнська громадська організація "Гільдія проєктувальників у будівництві", яка була офіційно внесена до відповідного реєстру на підставі наказу Мінрегіону № 208 від 30 липня 2014 року;

— Громадська організація "Гільдія інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури", яку зареєстровано згідно з наказом Мінрегіону № 218 від 06 серпня 2014 року;

— Всеукраїнська громадська організація "Асоціація експертів будівельної галузі", що отримала статус саморегулювної організації на підставі наказу Мінрегіону № 217 від 06 серпня 2014 року;

— Національна спілка архітекторів України, зареєстрована у якості саморегулювної організації наказом від 18 жовтня 2016 року № 280.

Загалом з аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду слідує, що, окрім нормативно-правових актів, прийнятих уповноваженими органами, управління здійснюється відповідними саморегулювними організаціями, які розробляють власні стандарти, правила, умови здійснення професійної й господарської діяльності (зокрема, у сфері будівництва) та виконують цілий спектр передачних державою функцій. Тенденція регулювання будівництва спрямована не лише на передачу значного обсягу повноважень органам місцевого самоврядування, які в процесі реалізації будівельних питань мають можливість враховувати особливості тієї чи іншої місцевості. Також значна роль у регулюванні будівництва відводиться саморегулювним організаціям.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Запропонований аналіз дозволяє зробити наступні узагальнення.

Перспективним напрямком розвитку державного регулювання, спрямованим на забезпечення якості і надійності продукції, є роздержавлення публічного управління та подальший розвиток саморегулювання ринків. В Україні запроваджується поміркована модель саморегулювання, яка поєднує риси як організацій професійного самоврядування, так і саморегулювних організацій, та за якою некомерційні об'єднання, які утворюються у добровільному порядку суб'єктами певного виду господарської діяльності або професії, у разі відповідності законодавчо встановленим вимогам отримують від держави повноваження з виконання традиційно належних лише їх регуляторних функцій.

Українське законодавство вже містить передумови для запровадження саморегулювання. На сьогодні створені та діють саморегулювні організації у різних сферах діяльності, їм делеговано окремі повноваження щодо допуску на ринок і регулювання ринку. Досвід цих організацій має стати основою для удосконалення та впровадження ефективних моделей саморегулювання, визначених за результатами вивчення й апробації кращих зарубіжних практик з роздержавлення публічного управління, що сприятиме послабленню рівня владно-адміністративного тиску, розвантаженню органів державної влади від невластивих функцій, підвищенню відповідальності учасників ринку і, як наслідок, покращенню якості робіт і послуг.

Література:

1. Беркута А.В. Організаційні та економічні аспекти зарубіжного досвіду саморегулювання в будівництві / А.В. Беркута, В.А. Осинська, О.М. Галінський, І.В. Вахович // Будівельне виробництво. — 2010. — № 52. — С. 3—8.
2. Бордюг Б. Аналіз регуляторного впливу: посібник для слухача до курсу [Електронний ресурс] / Бордюг Б., Малюгіна К., Татаревський О. — Режим доступу: <http://policy-analysis.org/wpcontent/uploads/2014/10/Regulatory-impact-analysis-Posibnyk-2007.pdf>
3. Вахович І.В. Особливості функціонування будівельних саморегулювних організацій в Україні / І.В. Вахович // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин. — 2016. — Вип. 34. — С. 186—192.
4. Гармаш І. М. Основні етапи розвитку саморегулювальної галузі на території сучасної України [Електронний ресурс] / І.М. Гармаш // Право та інновації. — 2015. — № 2 (10). — С. 60—65. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/shpebfrv_2016_34_23
5. Гончаренко О. Види саморегулювання господарської діяльності / О. Гончаренко // Підприємництво, господарство і право. — 2016. — № 11. — С. 68—72.
6. Непомнящий О.М. Формування системи громадського саморегулювання містобудівного середовища в Україні: нові можливості vs старі проблеми [Електронний ресурс] / О.М. Непомнящий // Державне будівництво: електрон. наук. фах. вид. ХарПІ НАДУ. — 2014. — № 2. — Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-2/doc/2/13.pdf>

7. Зелена книга "Саморегулювання в Україні" [Електронний ресурс] / Гончарук О., Заблоцький А., Лавриненко І., Малюська Д., Медведчук О., Пінчук В., Файчак Х., Шуляк О., Яремчук П. — 2017. — С. 77. — Режим доступу: https://cdn.regulation.gov.ua/5c/a8/c3/c1/regulation.gov.ua_Green-Book-Selfregulation-in-Ukraine-October-2017.pdf

8. Медведчук О.В. Роль інститутів професійного самоврядування в розвитку системи технічного регулювання у будівництві / Д.В. Барзилович, О.М. Непомнящий, О.В. Медведчук // Вісник Держархбудінспекції України. — Спеціальний випуск. — 2015. — С. 11—14.

9. Про схвалення Концепції реформування інституту саморегулювання в Україні [Електронний ресурс]: Розпорядження від 10.05.2018 № 308-р // Кабінет Міністрів України. — 2018. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-%D1%80>

References:

1. Berkuta, A.V. Osyns'ka, V.A. Halins'kyj, O.M. and Vakhovych, I.V. (2010), "Organizational and economic aspects of foreign experience of self-regulation in construction", *Budivel'ne vyrobnytstvo*, vol. 52, pp. 3—8.
2. Bordiuh, B. Maliuhina, K. and Tatarevs'kyj, O. (2007), "Regulatory Impact Analysis: Tutorial for a course student", available at: <http://policy-analysis.org/wpcontent/uploads/2014/10/Regulatory-impact-analysis-Posibnyk-2007.pdf> (Accessed 05 June 2018).
3. Vakhovych, I.V. (2016), "Features of the functioning of construction self-regulatory organizations in Ukraine", *Shliakhy pidvyschennia efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannia rynkovykh vidnosyn*, vol. 34, pp. 186—192.
4. Harmash, I.M. (2015), "The main stages of development of the self-regulating industry in the territory of modern Ukraine", *Pravo ta innovatsii*, vol. 2 (10), pp. 60—65.
5. Honcharenko, O. (2016), "Types of self-regulation of economic activity", *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, vol. 11, pp. 68—72.
6. Nepomniaschyj, O.M. (2014), "Formation of a system of public self-regulation of the urban environment in Ukraine: new opportunities vs. old problems", *Derzhavne budivnytstvo: elektron. nauk. fakh. vyd. KharPI NADU*, vol. 2, available at: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2014-2/doc/2/13.pdf> (Accessed 05 June 2018).
7. Honcharuk, O. Zablots'kyj, A. Lavrynenko, I. Malius'ka, D. Medvedchuk, O. Pinchuk, V. Fajchak, Kh. Shuliak, O. and Yaremchuk, P. (2017), "Green book "Self-regulation in Ukraine"", available at: https://cdn.regulation.gov.ua/5c/a8/c3/c1/regulation.gov.ua_Green-Book-Selfregulation-in-Ukraine-October-2017.pdf (Accessed 05 June 2018).
8. Medvedchuk, O.V. Barzylovych, D.V. and Nepomniaschyj, O.M. (2015), "The role of institutions of professional self-government in the development of the system of technical regulation in construction", *Visnyk Derzharkhbudinspektsii Ukrainy*, pp. 11—14.
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution "About the approval of the Concept of Reformation of the Institute of Self-Regulation in Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/308-2018-%D1%80> (Accessed 05 June 2018).

Стаття надійшла до редакції 08.06.2018 р.